

Brak zdolności prawnej osoby zmarłej w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych

Lack of legal capacity of a deceased person in light of the jurisprudence of administrative courts

Dr Norbert Szczęch

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie

State Higher Vocational School in Tarnów

norbert.szczech@wp.pl

Abstrakt

Cel: Przedstawienie orzecznictwa sądów administracyjnych obejmującego zagadnienie braku zdolności prawnej osoby zmarłej, które dotyczy decyzji administracyjnych skierowanych wobec takich osób. Jako decyzje wydane z rażącym naruszeniem prawa, są one obarczone wadą nieważności.

Materiały i metody: Krytyczna analiza orzecznictwa sądów administracyjnych oraz literatury krajowej. Artykuł uwzględnia stan prawny na dzień 13 stycznia 2021 r.

Wyniki: Usystematyzowano wiedzę z zakresu zagadnienia nieważności decyzji administracyjnych skierowanych do osoby zmarłej w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych. Scharakteryzowano problematykę decyzji administracyjnej nieważnej ale istniejącej, postępowania administracyjnego nieistniejącego i decyzji nieistniejących, doręczenie decyzji osobie zmarłej, doręczenie a skierowanie decyzji do osoby zmarłej, problem uczestnictwa spadkobierców w postępowaniu, skutki prawne w postaci nieważności lub wznowienia postępowania, nieważność przedmiotowych decyzji w całości lub w części.

Wnioski: Wartość niniejszego opracowania polega na dokonaniu analizy orzecznictwa sądów administracyjnych dotyczącego decyzji skierowanych wobec osoby zmarłej i wskazanie punktów węzłowych tegoż orzecznictwa, co stanowi prawdopodobnie pierwszą tego typu publikację w literaturze przedmiotu.

Słowa kluczowe:

zdolność prawna, decyzja administracyjna, orzecznictwo, osoba zmarła, nieważność decyzji administracyjnej

---

Wstęp

Zagadnienie podmiotowości administracyjnoprawnej i związana z nim problematyka zdolności prawnej w prawie administracyjnym nie należy do zagadnień szeroko dyskutowanych w doktrynie. Wręcz przeciwnie, jedynym opracowaniem poruszającym tę problematykę i stworzonym pod rządami obecnej Konstytucji¹ pozostaje artykuł A. Matana z 2015 r.², przed nim zaś ukazał się artykuł J. Filipka z 1961 r.³ Opracowania te dotyczą podmiotowości administracyjnoprawnej, przy czym, jak zauważył A. Matan, szczególnie istotne jest zagadnienie dotyczące relacji podmiotowości prawnej do zdolności prawnej. Występująca pomiędzy nimi relacja jest tego rodzaju, iż zdolność prawna przesądza o podmiotowości prawnej⁴.

Analizując kwestię zdolności prawnej osób fizycznych w świetle art. 8 Kodeksu Cywilnego⁵, dalej: k.c. (Kodeks Postępowania Administracyjnego⁶, dalej: k.p.a. nie wypowiada się na ten temat) wydawałoby się oczywistym, iż osoba zmarła takiej zdolności nie posiada, tym samym nie może być ona stroną postępowania. Nie zawsze jest to jednak oczywiste dla organów administracji publicznej.

W orzecznictwie sądów administracyjnych znaleźć możemy wiele przypadków, kiedy to organy administracyjne wydawały decyzję skierowaną do osoby zmarłej. Zazwyczaj było to związane z faktem, iż organ nie wiedział o jej śmierci, która nastąpiła już w toku postępowania, a zatem po jego wszczęciu, a przed wydaniem decyzji administracyjnej. Nie wpłynęło to jednak

---

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483, zm. Dz. U. 2001, nr 28, poz. 319; Dz. U. 2006, nr 200, poz. 1471; Dz. U. 2009, nr 114, poz. 946.

² A. Matan, *Podmiotowość prawna w sferze prawa administracyjnego: w poszukiwaniu kryteriów jej ustalania*, [w:] A. Bielska-Brodziak (red.), *O czym mówią prawnicy, mówiąc o podmiotowości*, Katowice 2015 r.

³ J. Filipek, *O podmiotowości administracyjno-prawnej*, PiP 1961, nr 2, s. 199 i n.

⁴ A. Matan, op. cit., s. 319-320.

⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Dz. U. 1964/nr 16, poz. 93; t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740.

⁶ Ustawa z dnia 16 czerwca 1960 r., Dz. U. 1960, nr 30, poz. 168; t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256, 695, 1298.

na postrzeganie sprawy na jej dalszych etapach, gdyż organy broniły swoich decyzji w toku postępowania odwoławczego, a następnie w odpowiedzi na skargę do sądu administracyjnego. Co więcej, dążyły one do wyczerpania toku instancji zaskarżając decyzję wojewódzkich sądów administracyjnych do NSA, co w przypadku sytuacji tak zdawałoby się oczywistej, może budzić pewne zdziwienie.

Argumentacja organów administracyjnych

W świetle niniejszych rozważań interesujące może być prześledzenie rozumowania organów administracji, które broniły w postępowaniu sądowym faktu doręczenia decyzji osobie zmarłej i wywodziły z tego faktu określone skutki prawne. Zdaniem organu, nie jest możliwa do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym taka sytuacja, w której decyzja, z której funkcjonowaniem w obrocie prawnym wiąże się domniemanie jej prawidłowości i trwałości, jest eliminowana z obrotu tylko i wyłącznie dlatego, że została skierowana do osoby zmarłej. Prowadzi to rzekomo do naruszenia stabilności stosunków prawnych i społecznych ukształtowanych w wyniku wydania przedmiotowych decyzji⁷. Skierowanie decyzji do osoby zmarłej ma zdaniem organu tylko ten skutek, że spadkobiercy tej osoby, będący z mocy prawa od chwili jej śmierci stronami toczącego się postępowania, nie zostali poinformowani o tym postępowaniu, co w konsekwencji pozbawiło ich możliwości wzięcia w nim udziału, co z kolei stanowi przesłankę wznowienia postępowania na podstawie art. 145 § 1 pkt 4 k.p.a., a nie podstawę do stwierdzenia nieważności decyzji⁸. Z powyższym rozumowaniem nie sposób się zgodzić. Znamienne, iż liczne organy administracji, tak samorządowej, jak i rządowej, wliczając w to szczebel ministerialny, z uporem bronią swego stanowiska⁹.

Stanowisko sądów administracyjnych

Rozpatrując sprawy tego rodzaju, sądy administracyjne uczyniły podstawą swego rozumowania twierdzenia zdawałoby się oczywiste z punktu widzenia podstaw prawa i postępowania administracyjnego: aby można było mówić o postępowaniu administracyjnym musi niewątpliwie istnieć organ administracyjny mający zdolność prawną do jego prowadzenia

---

⁷ Wyrok NSA z dnia 12 grudnia 2014 r., I OSK 955/13.

⁸ Ibidem.

⁹ Zob. np. wyroki NSA z dnia 10 marca 2009 r., II OSK 406/08; z dnia 12 grudnia 2014 r., I OSK 955/13; z dnia 23 lipca 2019 r., II OSK 2233/17.

oraz strona, o prawach której organ orzeka w danym postępowaniu. Osoba fizyczna może być stroną postępowania, jeżeli ma zdolność prawną¹⁰. W postępowaniu administracyjnym zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych stron ocenia się według przepisów prawa cywilnego (art. 30 § 1 k.p.a.). Zgodnie z art. 8 k.c. każdy człowiek od chwili urodzenia tę zdolność posiada. Kończy się ona z chwilą śmierci danej osoby. Oznacza to, że w stosunku do osoby zmarłej nie można wszcząć postępowania i wydać decyzji, gdyby zaś takową wydano, to jest ona obarczona wadą nieważności i nie wywołuje skutków prawnych. Jednocześnie, jak wielokrotnie zauważono w judykaturze, na ocenę zaistnienia wad o których mowa w art.156 § 1 pkt 2 k.p.a. nie ma wpływu to czy organ wiedział o śmierci strony postępowania oraz czy jego niewiedza była zawiniona, czy też nie, bowiem powołany przepis nie nawiązuje do wiedzy organu o okolicznościach skutkujących nieważnością decyzji¹¹.

Nieważność decyzji a kwestia aktu nieistniejącego

Jedną z linii obrony organów administracyjnych jest próba uznania decyzji skierowanej do osoby zmarłej jako aktu nieistniejącego. Jak zauważono w orzecznictwie NSA, k.p.a. nie zawiera normy, która by wprost w sposób ogólny regulowała kwestię skutków prawnych skierowania decyzji do osoby zmarłej. Dotyczy to w szczególności zagadnienia, czy mamy wówczas do czynienia z nieważnością aktu, czy też jego niezaistnieniem w obrocie prawnym¹². Pewne jest natomiast, że charakter strony postępowania administracyjnego przysługujący osobie fizycznej niewątpliwie wygasa z jej śmiercią. Pogląd ten wyrażony został również w literaturze. Osoba zmarła nie może być stroną w sprawie, gdyż wynika to z samej konstrukcji pojęcia strony¹³. Prowadzi to sąd do konkluzji, że w stosunku do osoby zmarłej nie można wszcząć i prowadzić postępowania, a w konsekwencji wydać decyzji administracyjnej¹⁴. Brak zdolności strony do bycia podmiotem postępowania powinien być według NSA oczywisty i nie może dotyczyć takich sytuacji, gdy decyzja nie została doręczona stronie. Mamy więc do czynienia z decyzją nieważną, ale istniejącą, co wynika również z ogólnie przyjętego domniemania istnienia aktu prawnego, oraz domniemania jego zgodności z prawem¹⁵.

---

¹⁰ Wyrok NSA z dnia 12 grudnia 2014 r., I OSK 955/13.

¹¹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 13 czerwca 2017 r., I SA/Wa 1583/16; wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 marca 2018 r., I SA/Wa 848/17.

¹² Wyrok NSA z dnia 21 sierpnia 2008 r., II OSK 952/07.

¹³ B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 1996, s. 183.

¹⁴ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 1 czerwca 2016 r., II SA/Gd 86/16.

¹⁵ Wyrok NSA z dnia 21 sierpnia 2008 r., II OSK 952/07.

Nieistnienie aktu (decyzji) zachodzić będzie wtedy, gdy zostanie on skierowany do podmiotu, który nigdy nie był i nie mógł być stroną¹⁶.

W jednym z najnowszych orzeczeń NSA zauważył, że skutek prawny związany z brakiem zdolności prawnej strony do uczestniczenia w postępowaniu i bycia adresatem wydanego rozstrzygnięcia jest różny w zależności od tego, na jakim etapie brak ten wystąpi. Skierowanie decyzji do osoby, która zmarła po wszczęciu postępowania skutkuje nieważnością tejże decyzji, podczas gdy wszczęcie postępowania wobec osoby nieżyjącej czyni to postępowanie - postępowaniem nieistniejącym (czynność jest bezskuteczna), a wydaną w tym postępowaniu decyzję - aktem nieistniejącym¹⁷.

Decyzja skierowana do osoby zmarłej a udział spadkobierców w postępowaniu

Innym aspektem omawianego zagadnienia pozostaje kwestia doręczeń. Zgodnie z art. 109 § 1 k.p.a. organ doręcza stronom na piśmie zapadłą w sprawie decyzję administracyjną. Przepis ten daje organowi prawo doręczenia decyzji administracyjnej jedynie stronom postępowania zakończonego tą decyzją. Jak słusznie zauważył sąd, podstawową regułą postępowania administracyjnego jest jego prowadzenie wobec osób żyjących, a w konsekwencji doręczanie wyłącznie takim osobom decyzji. Nie ma przy tym znaczenia również czy następcy prawni zmarłej strony wykazali zainteresowanie sprawą, czy też nie, ani też okoliczność, że fakt śmierci strony został ujawniony dopiero w postępowaniu sądowym¹⁸. Także okoliczność, że wada odnosi się do jednej spośród wielu stron postępowania administracyjnego, nie sanuje rażącego naruszenia prawa¹⁹. Z drugiej strony, w innym orzeczeniu NSA stwierdził, że przy ocenie wadliwości wskazanej jako skierowanie decyzji do osoby zmarłej należy brać pod uwagę, że powoduje ją dopiero połączenie dwóch okoliczności - skierowanie decyzji do osoby zmarłej oraz pozbawienie udziału spadkobierców w postępowaniu. Zdaniem sądu, przesłanki tej nie wyczerpuje skierowanie decyzji do osoby zmarłej, w sytuacji gdy orzeczenie zostało skierowane również do spadkobierców²⁰.

---

¹⁶ Wyrok NSA z dnia 10 marca 2009 r., II OSK 406/08.

¹⁷ Wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., II OSK 350/20.

¹⁸ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 1 czerwca 2016 r., II SA/Gd 86/16.

¹⁹ Wyrok NSA z dnia 23 lipca 2019 r., II OSK 2233/17.

²⁰ Wyrok NSA z dnia 29 kwietnia 2020 r., I OSK 672/19.

Skierowanie decyzji do osoby zmarłej a doręczenie decyzji

Interesującym zagadnieniem jest także kwestia rozróżnienia pomiędzy skierowaniem decyzji do osoby zmarłej poprzez wskazanie tejże osoby w decyzji jako adresata rozstrzygnięcia, czyli podmiotu, którego interesu prawnego decyzja dotyczy - a doręczeniem decyzji. W jednym z ostatnich orzeczeń przedstawiono pogląd, że doręczenie takowe nie świadczy, iż decyzja została skierowana do osoby niebędącej stroną. Zdaniem sądu, nałożenie obowiązków czy przyznanie uprawnień decyzją administracyjną osobie zmarłej kwalifikowane jest jako rażące naruszenie prawa jedynie wówczas, gdy osoba taka jest bezpośrednim adresatem decyzji. Sytuacja taka nie zaistnieje natomiast w przypadku skierowania decyzji do osoby zmarłej, której status strony w danym przypadku wynikał z interesu prawnego o charakterze refleksowym. Według WSA w Warszawie, jedynie błąd co do adresata materialnoprawnego, czyli osoby dysponującej interesem bezpośrednim, będzie skutkował nieważnością decyzji²¹. Przez pojęcie „skierowanie decyzji” należy zdaniem NSA rozumieć wskazanie adresata rozstrzygnięcia, czyli określenie w drodze decyzji praw i obowiązków konkretnego podmiotu. Natomiast doręczenie decyzji, a więc wprowadzenie jej do obrotu prawnego ma charakter wyłącznie procesowy²².

Nieważność decyzji czy wznowienie postępowania

W judykaturze istnieją wszakże dwie odrębne linie orzecznicze dotyczące tego, czy skierowanie decyzji administracyjnej do osoby zmarłej stanowi rażące naruszenie prawa, co skutkuje stwierdzeniem przez sąd nieważności decyzji na mocy art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. czy też że powinno ono jedynie stanowić przesłankę wznowienia postępowania określoną w art. 145 § 1 pkt 4 k.p.a.

Stosownie do pierwszej z tych linii, prowadzenie postępowania administracyjnego w stosunku do osoby zmarłej i wydanie w stosunku do niej decyzji jest kwalifikowane jako rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., jest to bowiem uchybienie, w wyniku którego powstają skutki niemożliwe do zaakceptowania z punktu widzenia praworządności²³. Decyzja taka została bowiem skierowana do osoby nie będącej stroną w sprawie (zmarłej przed

---

²¹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 sierpnia 2020 r., VIII SA/Wa 426/20.

²² Wyrok NSA z dnia 18 maja 2020 r., II OSK 2341/19.

²³ Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 13 października 2016 r., II SA/Gl 150/16.

lub w trakcie postępowania), była niewykonalna w dniu jej wydania i jej niewykonalność miała charakter trwały²⁴.

Prowadzenie postępowania w stosunku do osób zmarłych i wydanie decyzji musi być ocenione jako rażące naruszenie prawa bowiem masa spadkowa nie może być stroną stosunku administracyjnoprawnego²⁵. Gdyby zaś doszło do wydania decyzji w stosunku do osoby zmarłej należy przyjąć, że jest ona obarczona wadą nieważności i nie wywołuje skutków prawnych²⁶. Skierowanie decyzji do zmarłej strony, tj. osoby, która w danym momencie nie miała już przymiotu strony, jest wadliwością decyzji, która nie podlega konwalidacji. Osoba zmarła nie może bowiem być podmiotem, któremu mogłaby zostać skutecznie doręczona decyzja administracyjna²⁷.

Druga z wzmiankowanych linii orzeczniczych opiera się na twierdzeniu, iż brak dokonania czynności doręczenia decyzji administracyjnej osobie, która zmarła w trakcie toczącego się postępowania, nie będąc jednocześnie jedyną jego stroną oraz faktyczne doręczenie decyzji następcy prawnemu zmarłej strony, skutkuje tym, że nie można przyjąć, aby decyzja dotknięta była wadą, o jakiej mowa w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.²⁸ NSA nie zgodził się z sądem I instancji, że niedoręczenie decyzji stronie, która po wszczęciu postępowania, lecz przed jego formalnym zakończeniem zmarła skutkuje tym, iż decyzja z tego tylko względu jest dotknięta wadą nieważności, skoro następca prawny osoby zmarłej, nie będącej jedyną stroną postępowania, o treści podejmowanych czynności, w tym wydania decyzji ostatecznej, przez organ wiedział i jej nie kwestionował²⁹. Podobnie WSA w Warszawie w 2011 r. uznał, że skierowanie decyzji do osoby, która zmarła już po wszczęciu postępowania, jednak przed wydaniem decyzji stanowi przesłankę wznowienia postępowania określoną w art. 145 § 1 pkt 4 kpa, w związku z czym nie może jednocześnie stanowić podstawy do zakwestionowania legalności podjętego w tym postępowaniu rozstrzygnięcia w trybie stwierdzenia jego nieważności³⁰. Zdaniem sądu nie można w takiej sytuacji mówić o skierowaniu decyzji do

---

²⁴ Wyrok NSA z dnia 27 kwietnia 1983 r., II SA 261/83 (prawdopodobny początek omawianej linii orzeczniczej), dalej m. in. wyrok NSA z dnia 14 listopada 2001 r., I SA 2462/9; wyrok NSA z dnia 21 sierpnia 2008 r., II OSK 952/07; wyrok NSA z dnia 10 marca 2009 r., II OSK 406/08; wyrok NSA z dnia 27 kwietnia 2010 r., I OSK 901/09; wyrok NSA z dnia 18 lutego 2016 r., I OSK 1150/14, Lex 2114245; wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 marca 2018 r., I SA/Wa 848/17;

²⁵ Wyrok NSA z dnia 22 grudnia 2015 r., I OSK 857/14, LEX nr 1999942.

²⁶ Wyrok NSA: z dnia 27 kwietnia 2010 r., I OSK 901/09, LEX nr 595601.

²⁷ Wyrok NSA z dnia 12 grudnia 2014 r., I OSK 955/13.

²⁸ Wyrok NSA z dnia 17 listopada 2010 r., I OSK 129/10.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 marca 2011 r., I SA/Wa 1226/09.

osoby nie będącej stroną, a jedynie o nie braniu udziału w postępowaniu przed organem I instancji przez wszystkie strony (tj. przez spadkobierców zmarłej strony).

Biorąc wszakże pod uwagę orzeczenia NSA zapadłe w ostatnich latach, można skonkludować iż pogląd, że prowadzenie postępowania administracyjnego w stosunku do osoby zmarłej i wydanie w stosunku do niej decyzji należy kwalifikować jako rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. zdecydowanie przeważa i został na tyle ugruntowany w judykaturze, aby omówioną powyżej rozbieżność linii orzeczniczych traktować już tylko w kategoriach historycznych.

Nieważność decyzji w całości czy w części

W toku badań prowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania została także zauważona inna interesująca rozbieżność linii orzeczniczych. Dotyczy ona tego, czy skierowanie decyzji do osoby zmarłej powoduje jej nieważność w całości, czy też tylko w części, która dotyczy tejże osoby. Zdaniem WSA w Poznaniu, skierowanie wydanej decyzji do osoby zmarłej, tak jakby osoba ta żyła i była podmiotem praw i obowiązków przysługujących osobie fizycznej, stanowi rażące naruszenie prawa. Nie ma w takiej sytuacji znaczenia okoliczność, iż w sprawie działały jeszcze inne osoby fizyczne, do których skierowana była decyzja i które posiadały status strony w tym postępowaniu. Nieważność dotyka wówczas zdaniem sądu całą decyzję, a nie tylko w takim zakresie w jakim rozstrzyga ona o prawach osoby zmarłej³¹. Wywód ten został powtórzony za wyrokiem NSA z 2010 r.³²

Inny tok rozumowania przedstawił natomiast NSA w swoim orzeczeniu z 2020 r., powołując się na art. 145 § 1 pkt 2 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³³, zgodnie z którym sąd uwzględniając skargę na decyzje lub postanowienie, stwierdza nieważność decyzji lub postanowienia w całości lub w części jeżeli zachodzą przyczyny określone w art. 156 k.p.a. lub w innych przepisach. Zdaniem NSA z powyższego przepisu wynika nie tylko możliwość stwierdzenia przez sąd nieważności decyzji w części, ale wręcz obowiązek zbadania w każdej konkretnej sprawie, czy przyczyny wskazane w art. 156 k.p.a. dotyczą całej decyzji, czy też jej części³⁴. Prowadząc swoje rozważania na kanwie konkretnej

---

³¹ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 25 czerwca 2020 r., II SA/Po 560/19.

³² Wyrok NSA z dnia 23 lipca 2010 r., I OSK 1324/09.

³³ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r., Dz. U. 2002 nr 153, poz. 1270; t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2325.

³⁴ Wyrok NSA z dnia 25 maja 2020 r., I OSK 218/19.

sprawy NSA doszedł do wniosku, że wspomniany wyżej obowiązek aktualizuje się szczególnie w takich sprawach gdy zaskarżona decyzja zawiera odrębne i różne merytorycznie rozstrzygnięcia dotyczące różnych i w każdym przypadku konkretnie wymienionych nieruchomości, które są przedmiotem różnych praw przysługujących wielu podmiotom. Mając na uwadze przedmiot sprawy zakończonej zaskarżoną decyzją, wielość stron uczestniczących w tym postępowaniu oraz treść rozstrzygnięcia zaskarżonej decyzji, sąd I instancji był zdaniem NSA zobowiązany rozważyć czy przyczyny określone w art. 156 k.p.a. na które się powołał, dotyczą całej zaskarżonej decyzji, czy też jej części i stosownie do poczynionych rozważań podjąć rozstrzygnięcie w sprawie³⁵. Brak rozważenia tego zagadnienia przez WSA został powołany jako przyczyna uznania zarzutu skargi kasacyjnej.

Mamy tu zatem do czynienia z dwiema przeciwnymi sobie liniami orzecznictwymi. Z jednej strony możemy odnaleźć w judykaturze pogląd, że skierowanie decyzji do osoby zmarłej (w rozumieniu materialnoprawnym) stanowi rażące naruszenie prawa bez względu na okoliczności, czy w sprawie występowały jeszcze inne strony i powoduje nieważność, która dotyka całą decyzję, a nie tylko w takim zakresie w jakim rozstrzyga ona o prawach osoby zmarłej. Z drugiej zaś strony, przejawiał się w orzecznictwie pogląd, iż: po pierwsze, istnieje możliwość stwierdzenia nieważności takiej decyzji w części; po drugie, rozważenie takiej możliwości stanowi obowiązek sądu; po trzecie, brak jego realizacji prowadzi do uznania zarzutu skargi kasacyjnej i uchylecia wyroku sądu I instancji.

Kluczową sprawą w świetle powyższych orzeczeń jest to, czy interesy materialnoprawne poszczególnych stron decyzji administracyjnej oraz osoby zmarłej, do której została ona skierowana są ze sobą w jakikolwiek sposób powiązane, czy też nie. Jeśli takie powiązanie występuje, to skutek prawny nieważności dotyka całą decyzję. Jeżeli natomiast interesy prawne są całkowicie odrębne, to można stwierdzić nieważność takiej decyzji tylko w części, w jakiej dotyczy ona osoby zmarłej.

Wnioski końcowe

Analiza orzecznictwa sądów administracyjnych w przedmiocie decyzji skierowanych do osoby zmarłej prowadzi do wyodrębnienia pewnych punktów węzłowych tegoż

---

³⁵ Ibidem.

orzecznictwa: decyzja taka jest aktem istniejącym, choć ze względu na rażące naruszenie prawa jest dotknięta nieważnością. Naruszenie takie nie występuje, jeżeli w postępowaniu administracyjnym uczestniczą równocześnie spadkobiercy osoby zmarłej. Nieważnością skutkuje jedynie błąd co do adresata materialnoprawnego, nie zaś co do osoby o statusie refleksowym. Rażące naruszenie prawa w postaci skierowania decyzji do osoby zmarłej skutkować musi nieważnością decyzji, nie zaś wznowieniem postępowania. Nieważność ta dotyka całości decyzji, chyba, że interesy prawne innych stron postępowania są całkowicie odseparowane od interesu prawnego osoby zmarłej, wówczas nieważność może i powinna dotyczyć tylko tej części decyzji, która dotyczy osoby zmarłej.

Literatura:

- [1] A. Matan, *Podmiotowość prawna w sferze prawa administracyjnego: w poszukiwaniu kryteriów jej ustalania*, [w:] A. Bielska-Brodziak (red.), *O czym mówią prawnicy, mówiąc o podmiotowości*, Katowice 2015 r.
- [2] J. Filipek, *O podmiotowości administracyjno-prawnej*, PiP 1961, nr 2, s. 199 i n.
- [3] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, Dz. U. 1964 nr 16, poz. 93; t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740.
- [4] Ustawa z dnia 16 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, Dz. U. 1960, nr 30, poz. 168; t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256, 695, 1298.
- [5] Wyrok NSA z dnia 12 grudnia 2014 r., I OSK 955/13.
- [6] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 13 czerwca 2017 r., I SA/Wa 1583/16.
- [7] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 marca 2018 r., I SA/Wa 848/17.
- [8] Wyrok NSA z dnia 21 sierpnia 2008 r., II OSK 952/07.
- [9] B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 1996, s. 183.
- [10] Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 1 czerwca 2016 r., II SA/Gd 86/16.
- [11] Wyrok NSA z dnia 10 marca 2009 r., II OSK 406/08.
- [12] Wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., II OSK 350/20.
- [13] Wyrok NSA z dnia 23 lipca 2019 r., II OSK 2233/17.
- [14] Wyrok NSA z dnia 29 kwietnia 2020 r., I OSK 672/19.

- [15] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 sierpnia 2020 r., VIII SA/Wa 426/20.
- [16] Wyrok NSA z dnia 18 maja 2020 r., II OSK 2341/19.
- [17] Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 13 października 2016 r., II SA/Gl 150/16.
- [18] Wyrok NSA z dnia 27 kwietnia 1983 r., II SA 261/83 (prawdopodobny początek omawianej linii orzeczniczej), dalej m. in. wyrok NSA z dnia 14 listopada 2001 r., I SA 2462/9; wyrok NSA z dnia 21 sierpnia 2008 r., II OSK 952/07; wyrok NSA z dnia 10 marca 2009 r., II OSK 406/08; wyrok NSA z dnia 27 kwietnia 2010 r., I OSK 901/09; wyrok NSA z dnia 18 lutego 2016 r., I OSK 1150/14, Lex 2114245; wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 marca 2018 r., I SA/Wa 848/17.
- [19] Wyrok NSA z dnia 22 grudnia 2015 r., I OSK 857/14, LEX nr 1999942.
- [20] Wyrok NSA: z dnia 27 kwietnia 2010 r., I OSK 901/09, LEX nr 595601.
- [21] Wyrok NSA z dnia 17 listopada 2010 r., I OSK 129/10.
- [22] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 marca 2011 r., I SA/Wa 1226/09.
- [23] Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 25 czerwca 2020 r., II SA/Po 560/19.
- [24] Wyrok NSA z dnia 23 lipca 2010 r., I OSK 1324/09.
- [25] Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz. U. 2002 nr 153, poz. 1270; t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2325.
- [26] Wyrok NSA z dnia 25 maja 2020 r., I OSK 218/19.
-

Summary:

The article discusses lack of legal capacity of a deceased person in light of the jurisprudence of administrative courts in Poland. Critical analysis of said jurisprudence regarding administrative decisions addressed to a deceased person reveals some key points: such a decision is an existing administrative act, although it is void due to gross violation of the law; such violation does not occur if heirs of a deceased person have status of sides in the administrative proceedings; gross violation of the law is caused by regulating matters involving legal interest of the deceased, it does not occur if such a person is only named in the decision, without affecting their legal interest; gross violation of the law causes the decision to be void, so resumption of the proceedings is not possible; the whole decision is void unless legal interests of other sides of the proceedings are completely separated from the legal interest of a

deceased person, then only a part of the decision which is addressed to a deceased person should be deemed as void.

Key words:

legal capacity, administrative decision, jurisprudence, deceased person, nullity of administrative decision

---